

Roberto Escoda

El passat dia 13 ens va dir Roberto Escoda Valldepérez (Tortosa, 1927) que amb Zoraida Burgos Matheu (Tortosa 1933) suposen els darrers referents de l'anomenada Generació del 52, pintors, literats i dinamitzadors artístics, que van portar la ciutat al cim de la cultura en els anys difícils de la dictadura sense comptar amb cap altre suport que la seua voluntat creativa. Zoraida és encara ben activa i vital, cuidem-la i estimem-la.

Josep Bayerri Raga
periodista

A finals dels anys cinquanta del segle passat un grup de gent jove, entorn dels 25 anys, recentment acabats els seus estudis i retornats a Tortosa, volien incorporar les sensibilitats assolides al seu pas per la universitat barcelonina de l'època que començava a bullir. Fou la confluència entre Jesús Massip Fonollosa (1927-2021) i Gerard Vergés Príncep (1931-2014) que feu possible el naixement de la revista *Geminis* (núm. 1, juliol de 1952) d'assaig creatiu i literari, a la que s'incorporaria Manuel Pérez Bonfill (1926-2018) des del primer moment, i de la qual se'n van arribar a publicar 43 números fins a l'octubre de 1961. L'abril del mateix any, a la sala d'actes de l'Institut se presentava l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual de la mà de Ricard Salvat Ferré (1934-2009) amb escenificacions d'obres d'Espríu i de Jean Cocteau, entre altres. Foren els que, amb Zoraida Burgos, se qualificaren de 'Generació Geminis' rememorats en un cicle de conferències amb tots ells presents celebrades al

Centre del Comerç de Tortosa la tardor del 2002.

En l'àmbit artístic, el 1951 havia nascut el moviment Delta 51 promogut per Matías Ballester Cairat i, amb ell, la primera eclosió creativa de la postguerra que recuperava persones ja grans com Francesc Gas Carpio, Manuel Beguer i Francesc González Cirer, entre altres, tots procedents d'ideologies divergents. El 1955 va nèixer la revista cultural *La Zuda*, abans de la guerra butlletí de l'Ateneu de Tortosa; i l'esmentat Ballester Cairat fundava un Museu d'Art Contemporani de Tortosa que, a manca de suport oficial, tindria una vida molt efímera. D'estos anys és la presència de Fernando Arasa Subirats (1905-1992) i Amadeu Pallarès Llaó (1917-2016) i els referents a distància de Josep Benet Espuny (1920-2010) i Francesc Todó Garcia (1922-2016), que aleshores vivien fora.

És a principis de la dècada dels cinquanta que Roberto Escoda comença a pintar exposant per primera vegada el 1950 a la sala del Cercle Artístic; el 1953 obtindria el primer premi al Saló d'Artistes Novells quan ja realitzava els seus estudis a

Escoda, com a dibuixant, va plasmar sovint la realitat física del territori amb les seues pintures i dibuixos de tronc d'olivera. A la imatge amb el seu fill Leonardo Escoda, que va morir l'any 2022. FOTO ARXIU

la Facultat de Belles Arts de Barcelona; mentre, durant les vacances ajudava el seu pare a la barberia del carrer Sant Blai. Moltes vegades m'ho recordava: "Jo et tallava el cabell quan eres un xiquet". Se va casar amb Pilar Iniesta, artista com ell en l'àmbit de la ceràmica. Començà la seua activitat docent com a professor de dibuix a l'Escola del Treball el 1959 i seguiria a l'Institut de Batxillerat i a l'Escola d'Art, de la qual seria director fins a la seua jubilació.

Escoda realitza una funció important, juntament amb Albert Fabà Llatse (1927-2021), en esdevindre la frontissa entre la generació dels cinquanta amb el moviment Macla 65, creat entorn del Club Universitari fundat el 1955 i del qual serien im-

pulsors amb Federico Mauri Pallarès (1940-2019), també amb la participació de Joan Antoni Blanc Armengol (1940-2024). Al seu entorn s'arreglaria una nova generació amb joves procedents de l'Escola d'Art, creada el 1952 amb Agustí Forner Roe, Jaume Rocamora, Cinta Sabaté, Ferran Chavarria, Lluís Montagut i Ferran Vilas i també el seu fill, el malaguanyat Leonardo Escoda Iniesta (1956-2022) que el succeiria a la direcció de l'Escola d'Art. El grup s'abocà a un art realista amb vocació popular que esdevé un instrument de conscienciació social i política, tenint en compte que tots els seus membres s'identificaven amb la lluita democràtica.

Tot i evitar significar-se activa-

ment, Roberto Escoda va estar sempre compromès amb els ideals progressistes de la solidaritat, la justícia social, la democràcia i les seues conviccions nacionals i religioses. Que jo recorde, solament una vegada va baixar al camp de la política: el 1971, encara en ple franquisme. Se celebraren per primera vegada eleccions a director dels centres educatius; se va presentar per a ocupar la direcció de l'Escola del Treball, jo vaig fer campanya amb ell. Naturalment, vam perdre davant d'un candidat del sistema; se va sentir molt dolgut i quan va poder se va traslladar a l'Institut, on seria catedràtic de dibuix; a mi no em van renovar el contracte. ■